

Titulació	Tipus	Curs
Arqueologia Prehistòrica	OP	1

Professor/a de contacte

Nom : Maria Saña Seguí

Correu electrònic : maria.sana@uab.cat

Equip docent

Maria Saña Seguí

Roger Alcantara Fors

Equip docent (extern a la UAB)

Lídia Colominas (Institut Català d'Arqueologia Clàssica, Tarragona)

Vanessa Navarrete Belda (CSIC, Barcelona)

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No existeix cap prerequisit tot i que és recomanable un coneixement bàsic de Bioarqueologia.

Objectius

Generals

Presentació i aplicació pràctica dels aspectes metodològics involucrats en les anàlisis arqueozoològiques, amb especial èmfasi en les tècniques més innovadores. Es treballaran les principals aproximacions analítiques i les diverses categories i unitats utilitzades en l'anàlisi quantitativa i qualitativa de les restes de fauna arqueològiques de cronologia prehistòrica. S'incidirà igualment en aquells aspectes de caràcter interpretatiu que puguin ser útils a l'hora d'efectuar inferències sobre la dinàmica de les societats prehistòriques. Es pretén que l'alumnat adquireixi competència per estudiar aquesta categoria de restes arqueològiques i/o per gestionar correctament el seu estudi. S'abordaran problemàtiques com la classificació de les restes de fauna i la caracterització de la variabilitat dels conjunts de restes de fauna a partir de diferents

procediments analítics, arqueotafonomia, estudis biomecànics i de microestructura òssia. S'incidirà en la identificació de canvis en la forma i talla dels animals, caracterització, producció i explotació dels ramats prehistòrics, mètodes i tècniques de processat i culinàries, i identificació i caracterització dels primers animals domèstics.

Específics

- Presentar i discutir els enfocaments teòrics en Arqueozoologia
- Adquirir experiència en l'anàlisi directe de restes de fauna arqueològiques
- Adquirir experiència en el treball amb bases de dades arqueozoològiques, quantificació i estadística i registre tridimensional de restes de fauna arqueològiques
- Formular i avaluar hipòtesis i preguntes d'investigació sobre conjunts de restes de fauna arqueològiques
- Avaluar el potencial interpretatiu de les dades arqueozoològiques
- Desenvolupar competències en mètodes d'investigació arqueològica.

Resultats d'aprenentatge

1. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
2. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
3. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
4. Demostrar la capacitat d'integració en un equip amb especialistes d'altres disciplines
5. Avaluar críticament la idoneïtat de les diferents eines instrumentals necessàries per a la recerca.
6. Aplicació de mètodes de la geologia, la geomorfologia, l'arqueologia experimental i l'etnoarqueologia al camp de la investigació en Arqueologia prehistòrica.
7. Avaluar críticament la idoneïtat de les diferents eines instrumentals necessàries per a la investigació de materials lítics en Arqueologia Prehistòrica.
8. Aplicar protocols d'execució dels treballs de camp i recollida de mostres faunístiques.
9. Organitzar i planificar treballs de recerca sobre restes faunístiques.
10. Saber aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de l'anàlisi zooarqueològica.
11. Saber comunicar les conclusions de l'anàlisi arqueozoològica, així com les raons que les fonamenten d'una manera clara i sense ambigüitats.
12. Aplicar protocols d'execució dels treballs de camp i recollida de mostres zooarqueològiques.

Continguts

L'assignatura s'articula en quatre eixos temàtics interrelacionats entre si. A cada eix s'integren els mètodes analítics més avançats i les problemàtiques històriques que guien els principals debats actualment en Arqueologia. S'incidirà en temes com la domesticació animal, biodiversitat i gestió sostenible el medi, l'accés diferencial als recursos i en els mecanismes socials i polítics de control de la producció. L'assignatura combinarà sessions teòriques i pràctiques de Laboratori amb materials arqueològics.

1) Biodiversitat, clima i medi

- Grups d'animals i la seva resolució biològica i arqueològica
- Taxonomia i principis d'identificació
- Determinació de l'edat i sexe

- Indicadors d'estacionalitat
- Microdesgast dentari
- Arqueotafonomia i diagènesi de la matèria òssia

2) Esquelets en moviment: de la microestructura òssia a l'ús animal

- Esquelet animal, estructura i desenvolupament ossi
- Desenvolupament dental i fusió òssia
- Anàlisi biomètric, morfometria geomètrica
- Biomecànica i microestructura òssia
- Paleopatologia òssia

3) Animals i alimentació humana

- Histogrames d'edat i produccions animals
- Traces i fractures com a evidències de processament animal
- Cuinat d'aliments d'origen animal
- Termoalteracions i anàlisi espectroscòpic de la matèria òssia

4) Ecologia, societat i política de la gestió animal a la Prehistòria

- Impacte comunitari i ecològic de la ramaderia inicial
- La gestió animal en els discursos polítics
- Dimensions de gènere en la gestió animal
- Aspectes simbòlics i ideològics en les interaccions societat-animal.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Introduccions teòriques inicials	5	0,2	3, 5, 6, 7, 9
Tutorització	14	0,56	1, 2, 4, 5, 6, 9, 11
Seminaris especialitzats	6	0,24	4, 5, 6, 7, 9
Pràctiques de Laboratori amb restes de fauna arqueològiques	25	1	1, 2, 6, 8, 10, 12
Estudi independent	50	2	1, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12
Aprenentatge basat en problemes	10	0,4	1, 2, 3, 5, 9, 10

Es tracta d'un curs eminentment pràctic, amb introduccions teòriques inicials i seminaris especialitzats. Es treballarà durant el curs amb diversos conjunts faunístics. Es tracta d'un mòdul de caràcter transversal, en què s'integren coneixements de camps afins com la biologia, veterinària, química i geologia.

Seminaris:

1) Dr Roger Alcantara Fors, investigador postdoctoral (UAB): Micro- i mesodesgaste dental: mètodes i aplicacions en arqueologia.

2) Dra Lúdia Colominas, Investigadora sènior (ICAC, Tarragona): Morfometria geomètrica en Arqueozoologia: conceptes, mètodes i aplicacions.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat completi les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Realització de pràctiques	40%	20	0,8	6, 7, 8, 9, 10, 12
Participació en debats i defensa oral dels treballs	10%	5	0,2	1, 3, 4, 5, 6, 11
Dossier de pràctiques i treball de curs individual	50%	15	0,6	1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 12

Aquesta assignatura/mòdul no preveu el sistema d'avaluació única.

Els estudiants d'intercanvi que demanin avançar un examen han de presentar al professor un document escrit de la seva universitat d'origen que justifiqui la seva sol·licitud.

Activitats d'avaluació continuada:

- Realització i seguiment de les sessions pràctiques enfocades a resoldre casos concrets.
- Realització i entrega de l'informe de practiques i treball de recerca individual.
- Presentació i discussió oral dels resultats.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o la professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i de la data de revisió de les qualificacions.

Condicions aplicables a l'avaluació:

- L'estudiant rebrà la qualificació de "no avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30 % de les activitats d'avaluació.
- En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.
- Aquesta assignatura permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de cerca bibliogràfica i correcció de textos. L'estudiant ha de (i) identificar les parts que han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades; i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes eines han influït en el procés i en el resultat final de l'activitat. La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestedat acadèmica i comportarà que l'activitat s'avaluï amb un 0 i no es pugui recuperar.

Recuperació:

- Avaluació continuada: Per poder optar a la recuperació l'estudiant ha d'haver estat avaluat de 2/3 parts del total.

Bibliografia

Banning E.B. (2020) Archaeological Animal Remains. In: The Archaeologist's Laboratory. Interdisciplinary Contributions to Archaeology. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-47992-3_15

Cucchi, T.; Baylac, M.; Evin, A.; Bignon-Lau, O.; Vigne, J.D. 2014. Chapitre 14. Morphométrie géométrique et archéozoologie: Concepts, méthodes et applications. En M. Ballasse, J.P. Brugal, Y. Dauphin, E.M Geigl, C. Oberlin, I. Reiche (dir.), Messages d'os. Archéométrie du squelette animal et humain. Editions des archives contemporaines, Paris (France).

Gifford-Gonzalez D. (2018) An Introduction to Zooarchaeology. Springer.

Hillson, S. (2005) Teeth. 2nd edn. Cambridge: Cambridge University Press.

Graff S. (2018) Archaeological Studies of Cooking and Food Preparation. Journal of Archaeological Research 26-3: 305-51.

Lyman R L (1994) Vertebrate Taphonomy. Cambridge: Cambridge University Press.

O'Connor T (2003) The analysis of urban animal bone assemblages: a handbook for archaeologists, The Archaeology of York 19,2, York.

Peres T.M. (2010) Methodological Issues in Zooarchaeology. In: VanDerwarker A., Peres T. (eds) Integrating Zooarchaeology and Paleoethnobotany. Springer, New York, NY.

https://doi.org/10.1007/978-1-4419-0935-0_2

Reitz E and Wing E (1999) Zooarchaeology. Cambridge: Cambridge University Press

Rohlf, F.J.; Marcus, L.F. 1993. A Revolution in Morphometrics. Trends in Ecology and Evolution, 8 (4): 129-132.

Rowley-Conwy P (2000) Animal Bones, Human Societies. Oxford: Oxbow Books

Russell N (2011) Social Zooarchaeology: Humans and Animals in Prehistory. Cambridge University Press.

Ryan, K., and P.J. Crabtree, eds. (1995) The symbolic role of animals in archaeology, MASCA research papers in science and archaeology 12. Philadelphia: University of Pennsylvania, University Museum.

Steele, T. (2015) The contributions of animal bones from archaeological sites: the past and future of zooarchaeology. Journal of Archaeological Science 56: 168-176.

Sykes, N.J. (2014) Beastly questions: Animal answers to archaeological issues. New York: Bloomsbury Academic.

Upex, B., & Dobney, K. (2020) Vertebrate Zooarchaeology. In M. Richards & K. Britton (Eds.), Archaeological Science: An Introduction (pp. 215-232). Cambridge: Cambridge University Press.
doi:10.1017/9781139013826.010

Programari

El seminari de morfometria geomètrica es desenvoluparà amb programari específic proporcionat pel

professorat.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre.
A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Tipus de docència	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEm) Teoria (màster)	1	Català/Castellà	primer quadrimestre	tarda